

Raportul Comisiei la solicitarea de informații din partea Ombudsmanului European - Solicitare din proprie inițiativă ref. OI/3/2003/JMA privind Comisia Europeană

Corespondență - 18/12/2007

Caz OI/3/2003/JMA - Deschis la 19/11/2003 - Decizie din 04/07/2007

Analiza progresului realizat de școlile europene în ceea ce privește integrarea elevilor cu nevoi educaționale speciale
Introducere
Consiliul superior al școlilor europene a adoptat primul său program educațional cu privire la integrarea elevilor cu nevoi educaționale speciale (NES) în 1999 și a aprobat o versiune revizuită a programului în 2005 (1) (denumit în continuare "programul"). Elevii cu NES sunt definiți ca fiind copii cu deficiențe fizice, mentale, comportamentale care le afectează capacitatea de a participa în structurile învățământului tradițional.

Programul subliniază integrarea cât mai completă posibil a unui elev cu NES în viața școlară. Integrarea, cu sprijinul adecvat, permite elevilor cu NES să se dezvolte și să progreseze în grupurile de vârstă normale cărora le aparțin, dacă aptitudinile le permit acest lucru (2) .

Principalul obiectiv al programului NES în școlile europene este de a asigura că elevii cu NES „sunt capabili să participe activ la învățământul tradițional și la activitățile normale conform grupului de vârstă și clasei din care fac parte, în funcție de aptitudini și cu sprijinul adecvat”. Acest lucru prevede o participare activă minimă garantată a copilului în activități cognitive colective.

Deși școlile europene fac tot posibilul, este important să menționăm că nu toți copiii cu NES pot fi acceptați în sistemul școlilor europene. După cum se stipulează în program:

„O școală are dreptul să își decline competența și să recomande părinților să caute o soluție alternativă pentru educația copiilor lor într-o instituție mai potrivită și mai dotată, adecvată nevoilor speciale ale acestuia (ale copilului)”.

1. Rolul Comisiei

Astfel cum a declarat Ombudsmanul European în decizia sa (3) , Comisia nu are un rol de conducere în procesul decizional referitor la sistemul școlilor europene, deoarece școlile europene sunt guvernate de un acord interguvernamental. În Consiliul superior, statele membre și Comisia au câte un vot. Comisia participă la numeroase grupuri de lucru și comitete care pregătesc reuniunile Consiliului superior și este membră în consiliul de administrație al fiecărei școli europene.

În ceea ce privește programul educațional pentru elevii cu NES, principalele sarcini ale Comisiei sunt acelea de a monitoriza îndeaproape evoluția integrării totale a elevilor cu NES în școlile europene, precum și de a pune la dispoziție bugetele necesare. Deși Comisia Europeană nu este membră a grupului pentru politica în domeniul NES, responsabil de redactarea programului NES (4), Comisia apără interesele tuturor elevilor cu NES în ședințele tuturor comitetelor respective, în sesiunile Consiliului superior și în timpul reuniunilor consiliilor de administrație ale școlilor. În cadrul consiliilor de administrație, de exemplu, Comisia insistă asupra faptului că nu există un plafon pentru bugetul NES al unei școli europene. Comisia se asigură că bugetele necesare pentru orele NES, considerate ca fiind necesare de către școala în cauză, sunt puse la dispoziția acesteia pentru a acoperi necesitățile elevilor cu NES.

Comisia nu are dreptul de a participa la ședințele grupului consultativ (5) și nu este niciodată implicată în deciziile referitoare la un copil anume. Cu toate acestea, Comisia îi informează pe părinții copiilor cu NES despre programul NES și despre condițiile și implicațiile acestuia. Aceasta răspunde, de asemenea, la întrebările părinților personal, la telefon, prin email sau prin scrisori și îi sprijină pentru a găsi cea mai bună soluție pentru educația copilului lor.

Fiind conștientă de necesitățile familiilor, Comisia a încurajat și continuă să încurajeze administrația tuturor școlilor europene să facă tot posibilul pentru a-i integra pe elevii cu NES cât mai mult posibil. În timpul ședințelor consiliilor de administrație ale școlilor, Comisia insistă ca totalitatea cheltuielilor pentru elevii cu NES să fie acoperită din buget, atât timp cât școala solicită în mod formal Comisiei să acopere deficitul bugetar.

1.1 Raportul anual privind integrarea elevilor cu NES în școlile europene [Raport de analiză statistică și calitativă privind integrarea elevilor cu NES în școlile europene pentru 2005-2006 (februarie 2007)] (6)

Prin decizia reuniunii din 22 și 23 mai 2003 de la Nisa, Consiliul superior al școlilor europene a mandatat grupul pentru politica în domeniul NES (7), din care Comisia nu face parte, să furnizeze un raport anual privind copiii care se încadrează în acordul NES. De atunci, grupul pentru politica în domeniul NES a realizat un raport anual privind progresul integrării elevilor cu NES în sistemul școlilor europene și l-a prezentat Consiliului superior. Comisia a notat în toate sesiunile anterioare ale Consiliului superior în care a fost prezentat raportul anual faptul că raportul furnizează în primul rând o privire numerică asupra situației și, mai mult, acesta nu indică întotdeauna cifre exacte. Lipsește o analiză calitativă completă și detaliată, iar raportul formulează doar un număr limitat de recomandări pentru școli.

„Raportul anual privind integrarea elevilor cu NES în școlile europene” pentru 2005-2006 a fost prezentat în reuniunea Consiliului superior de la Lisabona, din 17-18 aprilie 2007. În timpul reuniunii, Comisia a insistat încă o dată asupra calității insuficiente a raportului inspectorilor NES și a cerut o analiză mai amănunțită a cifrelor și cauzelor retragerilor din programul NES, care să fie inclusă în raportul pentru anul următor. Comisia a subliniat, de asemenea, că ar trebui formulate o serie de recomandări și orientări pentru toate școlile europene, nu doar pentru școlile din Bruxelles, pentru a permite școlilor să îmbunătățească integrarea elevilor cu NES.

2. Integrarea copiilor cu NES

2.1. Posibilitățile de integrare

Posibilitățile de integrare a unui copil cu NES într-o școală europeană sunt analizate de către un grup consultativ, format din directorul adjunct al școlii, inspectorul NES responsabil, părinți, profesori și, de obicei, un medic specialist din exterior. Grupul consultativ dă o recomandare pozitivă sau negativă privind posibilitățile de integrare pentru fiecare copil cu NES. În urma unui aviz pozitiv, directorul școlii și părinții copilului cu NES aprobă și pot semna un acord reînnoibil anual (8). În urma unui aviz negativ al grupului consultativ, școala își poate declina competența și părinții trebuie să găsească alternative de educație pentru copilul lor. În acest caz, școala îi consiliază pe părinți cu privire la alte posibilități de școlarizare pentru copilul lor și îi îndrumă, pe cât posibil, să găsească cea mai adecvată instituție de educație pentru acesta.

Trebuie remarcat faptul că sistemul școlilor europene nu pune la dispoziție decât educație generală. Școlile europene nu oferă educație profesională sau tehnică. Deși școlile europene fac tot posibilul pentru a integra cât mai mulți elevi cu NES, școlile au anumite restricții care nu le permit să integreze toți copiii cu NES.

2.2. Acordul anual

Grupul consultativ studiază în detaliu fiecare nouă cerere pentru un copil cu NES. Acesta evaluează, de asemenea, situația fiecărui elev cu NES integrat, cel puțin o dată pe an, pentru a reconsidera posibilitățile și/sau modalitățile de integrare și adaptează, dacă este cazul, condițiile acordului anual reînnoibil. În cazul în care integrarea este recomandată de către grupul consultativ, acesta definește planul educațional pentru fiecare elev cu NES în parte. Principalul obiectiv este acela de a asigura că elevii cu NES urmează pe cât posibil planul de învățământ tradițional, ceea ce asigură o mai bună integrare a elevului cu NES. Dacă este cazul, grupul consultativ adaptează planul de învățământ și propune un plan mai redus.

„Copiii admiși într-o școală europeană ca elevi cu NES se încadrează într-un acord reînnoibil anual, semnat de către părinții elevului cu NES și de către directorul școlii. În acest acord sunt stipulate următoarele: condițiile acceptării, planul individual de învățare și predare (educațional și pedagogic), sprijinul pedagogic și financiar acordat de către școală și contribuția părinților în beneficiul elevului, în mod normal în afara cadrului școlar.” (9)

Comisia este un membru activ al consiliului de administrație al fiecărei școli europene și al Consiliului superior, în cadrul căruia se discută toate modificările importante ale programului NES. Din informațiile pe care le deține Comisia, nu s-a făcut nicio propunere pentru reducerea sau refuzul participării părinților în grupul consultativ și nu s-a primit nicio plângere din partea părinților vreunui elev cu NES care să afirme că rolul lor în grupul consultativ ar fi redus sau prezența le-ar fi refuzată. Comisia consideră că aportul părinților este esențial pentru întregul grup consultativ și în special pentru binele copilului.

Ombudsmanul afirmă în decizia sa că părinții elevilor cu NES își exprimă „îngrijorarea cu privire la faptul că reînnoirea anuală a convenției în temeiul căreia sunt stabilite programele

individuale pentru copiii cu CES provoacă nesiguranță în rândul părinților în ceea ce privește modul în care situația evoluează în timp" (10) . În această privință, Comisia ar dori să sublinieze că situația unui copil cu NES trebuie să fie monitorizată cu grijă: aceasta se poate îmbunătăți - este posibil ca unii elevi cu NES să nu mai prezinte nevoi educaționale speciale (11) - sau se poate înrăutăți în decursul unei perioade scurte de timp. Acordul reînnoibil anual permite părinților și școlii să facă modificările necesare privind sprijinul sau planul de învățământ pentru a asigura cea mai bună integrare posibilă a copilului cu NES. Comisia consideră că această metodă de abordare ajută părinții să găsească cea mai bună soluție educațională pentru copilul lor și permite școlii să adapteze învățământul la nevoile copilului de-a lungul timpului.

2.3. Grupul pentru politica în domeniul NES și rolul inspectorilor NES

Programul prevede doi inspectorii NES: unul pentru elevii cu NES de la grădiniță și ciclul primar, și unul pentru elevii cu NES din ciclul secundar. Pentru a armoniza opiniile diverselor grupuri consultative, inspectorul este prezent în toate grupurile consultative și urmărește toate dosarele.

Pentru a face sistemul și mai obiectiv, Consiliul de inspectorii a fost solicitat să redacteze un document care să descrie în detaliu standardele minime pentru toți elevii (12) .

2.4. Standardele minime

În 2005, Consiliul superior a desemnat un grup de lucru cu sarcina de a elabora propuneri cu privire la viitorul școlilor europene. În timpul reuniunii din 30 și 31 ianuarie 2007, Consiliul superior a discutat acest aspect și a propus „definirea de către Consiliul de inspectorii a unui set de standarde minime referitoare la educația oferită tuturor elevilor și decizia în ceea ce privește nevoia de măsuri suplimentare pentru promovarea conceptului de educație bazată pe includere în școlile europene" (13) .

În sesiunile grupului de lucru și în timpul reuniunii Consiliului superior, Comisia a sprijinit ideea creării unui set de standarde minime. Un astfel de document va oferi tuturor părților implicate în integrarea unui copil cu NES o bază solidă și standarde obiective, pe care se poate întemeia înscrierea sau refuzul integrării fiecărui copil cu NES în parte.

3. Progresul realizat de școlile europene în ceea ce privește integrarea elevilor cu NES

3.1. Cifre referitoare la integrarea elevilor cu NES *3.1.1. Numărul de elevi cu NES integrați în școlile europene*

Conform Raportului anual privind integrarea elevilor cu NES în școlile europene pentru anul școlar 2005-2006, elaborat de către inspectorul NES și prezentat Consiliului superior în reuniunea din aprilie 2007 (14) , numărul elevilor cu NES integrați în școlile europene crește de la an la an. În 2004-2005, numărul total de elevi cu NES a fost de 274 (7 la grădiniță, 165 în învățământul primar și 102 în învățământul secundar). În 2006-2007 numărul total a fost de 388 (21 la grădiniță, 210 în învățământul primar și 157 în cel secundar). Comparând aceste cifre, se constată o creștere totală de 41% (114 elevi cu NES nou înscriși). În plus, numărul de elevi cu NES crește în aproape toate școlile europene și în toate diferitele grupuri de vârstă.

Același raport anual arată că diferențele dintre numărul elevilor cu NES între diferitele secțiuni lingvistice nu pot fi decât accidentale.

3.1.2. Numărul de elevi care părăsesc programul

Conform raportului anual, 16,3% din elevii cu NES (63 din 387) s-au retras din acord. Există mai multe explicații pentru acest lucru:

(a) 43,28% dintre părinți (29 din 67) au hotărât să găsească o altă școală pentru copilul (copiii) lor. Din nefericire, raportul nu furnizează informații suplimentare despre motivele pentru care părinții au ales o altă școală;

(b) 20,89% (14 din 67) dintre retrageri s-au datorat faptului că părinții și-au schimbat locul de muncă fiind nevoiți să se mute într-un alt oraș, iar unii dintre elevii cu NES (nu se cunosc cifre exacte) au fost integrați în școala europeană din noul lor oraș;

(c) 8,95% din elevii cu NES (6 din 67) au progresat, ceea ce le-a permis să urmeze planul de învățământ tradițional, nemaivând astfel nevoie de asistență specială de niciun fel;

(d) pentru 26,88% dintre elevii cu NES (18 din 67), în urma avizului negativ primit din partea grupului consultativ, directorul școlii a decis să nu mai prelungească acordul NES. Acest lucru se bazează pe cerințele ca elevii cu NES să fie capabili să participe la un minimum de activități cognitive și pe dreptul școlilor europene de a-și declina competența de a îndeplini cerințele unora dintre elevii cu NES.

26,88% din elevii cu NES au trebuit să găsească o altă școală mai potrivită și cu un personal mai calificat pentru a se ocupa de nevoile lor educative. În ceea ce îi privește pe cei 26,88% dintre elevii cu NES al căror acord nu a fost prelungit, Comisia ar dori să sublinieze inițiativa sa de a crea un set de standarde minime obiective (a se vedea 2.4).

O altă preocupare a Comisiei se referă la cei 43,28% dintre părinții care au decis să își retragă copiii din sistemul școlilor europene. Comisia a solicitat o analiză mai detaliată a motivelor pentru care acești părinți și-au retras copiii în următorul raport anual privind integrarea elevilor cu NES. Acest lucru va ajuta Comisia să promoveze și să justifice îmbunătățirile și modificările necesare aduse programului NES în diferitele comitete și comisii.

3.2. Bugetul pentru integrarea copiilor cu NES

3.2.1. Bugetul

Comisia cere școlilor europene să furnizeze o estimare privind subvențiile de care vor avea nevoie pentru următorul an școlar. În cazul în care este necesară alocarea unor fonduri suplimentare în beneficiul unei școli europene, neprevăzute în buget, bugetul Comunității a fost întotdeauna capabil să acopere astfel de cereri din partea școlilor. Într-adevăr, Comisia sprijină politica școlilor europene de a integra elevii cu NES atât timp cât integrarea acestora într-o școală europeană este considerată ca fiind posibilă de către grupul consultativ NES. Informativ, bugetul planificat pentru elevii cu NES în bugetul școlilor europene pentru 2007

este de 2 785 927€.

3.2.2. Clădiri și aspecte materiale

Aproape toate clădirile școlilor europene sunt construite pentru integrarea elevilor cu NES cu cerințe fizice speciale (de exemplu în Karlsruhe s-a construit o rampă; în Frankfurt s-a instalat la toaletă un mecanism care să îl ridice pe elevul cu NES din fotoliul rulant). Conform raportului anual, nu sunt prevăzute întotdeauna mai multe săli mai mici pentru lucrul individual cu elevii cu NES. Comisia insistă în timpul consiliului de administrație al fiecărei școli asupra faptului că trebuie făcut totul, inclusiv modificări ale clădirilor școlii, pentru a face integrarea elevilor cu NES cât mai ușoară cu putință.

3.2.3. Rambursarea costului școlarizării excepționale pentru un elev cu NES

Atunci când o școală europeană își declină competența de a integra un elev cu NES în sistemul școlilor europene și elevul cu NES merge la o școală specializată, în anumite condiții, părinții pot cere rambursarea taxelor de școlarizare. Articolul 76 din Statutul funcționarilor Comunităților Europene și articolele 30, 71 și 98 din Regimul aplicabil celorlalți agenți ai instituțiilor europene sunt aplicabile. Mai multe informații despre aceste condiții și despre rambursare sunt disponibile la adresa http://www.cc.cec/pers_admin/social_bxl/social/funds_fr.html#4 și în Orientările interinstituționale astfel cum au fost modificate ultima dată la 1 mai 2004.

Problema rambursării integrale a costurilor de școlarizare pentru toți copiii cu NES din instituțiile UE care sunt excluși din sistemul școlilor europene din cauza gradului de dizabilitate a fost discutat în cadrul celei de-a 249a reuniuni a „Collège des Chefs d'administration”, la 12 septembrie 2007. În cadrul acestei reuniuni s-a hotărât că evaluarea impactului unei astfel de rambursări pentru instituții ar trebui să fie efectuată de către „Comité de Préparation pour les Affaires Sociales” .

3.3. Pedagogie bazată pe includere

În programul NES se pot citi următoarele cu privire la conceptul de pedagogie bazată pe includere:

„Integrarea reală presupune folosirea pedagogiei bazată pe includere în toate activitățile, adecvată pe cât posibil aptitudinilor acestor elevi. O proporție prea mare de pregătire în particular constituie o altă formă de excludere, evidențiindu-i pe elevii în chestiune ca fiind diferiți și stigmatizându-i. De aceea, este de dorit ca profesorii de sprijin în învățare sau profesorii NES să ofere sprijin acestor elevi în clasa în care au fost integrați .”

În grupul de lucru privind viitorul școlilor europene, Comisia a susținut ideea evaluării măsurii în care metodele pedagogiei bazate pe includere sunt folosite în școlile europene. În reuniunea din ianuarie 2007, Consiliul superior a propus ca „Consiliul de inspectori să hotărască dacă sunt necesare măsuri suplimentare pentru promovarea conceptului de metode de predare bazate pe includere în școlile europene” (15) . Rezultatele acestei evaluări

nu sunt disponibile încă.

3.4. Coordonarea cazurilor de NES *3.4.1. Lansarea unui proiect pilot privind Centrul de Resurse NES*

În grupul de lucru privind viitorul școlilor europene, Comisia a sprijinit ideea lansării unui proiect pilot privind Centrul de Resurse NES. Acesta ar fi un centru care să pună la dispoziția tuturor școlilor europene experiența și informațiile privind facilitarea la maximum a gradului posibil de integrare a elevilor cu NES. Consiliul superior, în reuniunea din ianuarie 2007, a propus această idee Consiliului de inspectori și așteaptă avizul acestora în această privință. (16)

3.4.2. Coordonatorul NES

Fiecare școală are la dispoziția sa un anumit timp de coordonare NES. Timpul de coordonare NES este folosit pentru următoarele sarcini: constituirea dosarelor, luarea de notițe în timpul reuniunilor grupului consultativ, redactarea acordului, monitorizarea diverselor cazuri, legătura cu inspectorul NES etc.

Este de competența conducerii școlii să decidă dacă trebuie să numească un coordonator NES sau să împartă timpul de coordonare NES între diferiți colegi. Comisia nu este competentă cu privire la acest aspect. În Școala din Bruxelles I-Uccle, de exemplu, la două persoane li s-a alocat timp de coordonare NES în sarcinile postului: o persoană este însărcinată cu coordonarea dosarelor NES pentru grădiniță și ciclul primar, iar cealaltă este însărcinată cu dosarele NES pentru învățământul secundar.

4. Concluzie

Comisia observă faptul că, pe parcursul anilor în care programul NES a fost pus în aplicare, numărul elevilor integrați în școlile europene a crescut semnificativ. De asemenea, Comisia a pus la dispoziție bugetele necesare pentru a oferi școlilor europene posibilitatea de a integra cât mai mulți elevi cu NES cu puțință. Comisia va continua să monitorizeze îndeaproape motivul(ele) retragerii din programul NES și va continua să insiste ca grupul pentru politica în domeniul NES responsabil de raportul anual să dea răspunsuri la întrebările în această privință.

Comisia continuă să participe activ la dezbaterile pentru îmbunătățirea politicii NES și așteaptă cu mare interes reacția Consiliului de inspectori referitoare la setul de standarde minime, precum și avizul aceluiasi Consiliu de inspectori cu privire la proiectul pilot privind Centrul de Resurse NES. Acesta așteaptă, de asemenea, reacția Consiliului de inspectori referitoare la necesitatea unei evaluări suplimentare privind pedagogia bazată pe includere.

Comisia va continua să apere interesele copiilor cu NES în cadrul Consiliului superior și în consiliile de administrație ale școlilor. În ceea ce privește programul NES, principalul obiectiv al Comisiei a fost și va fi întotdeauna acela al bunăstării și progresului copiilor cu NES.

(1) *Integrarea elevilor cu NES în școlile europene*, referință: 2003-D-4710-en-6. Documentul abrogă documentul din 1999 (referință: 811-D-1999).

- (2) A se vedea punctul 2 din prezenta analiză cu privire la integrarea elevilor cu NES.
- (3) Decizia privind investigația din proprie inițiativă, ref. OI/3/2003/JMA, privind Comisia Europeană (din 4 iulie 2007)
- (4) A se vedea punctul 2.3 din prezenta analiză cu privire la grupul pentru politica NES și rolul inspectorilor NES.
- (5) A se vedea punctul 2.1 din prezenta analiză cu privire la modalitățile de integrare a copiilor cu NES.
- (6) Referință: 2007-D-431-en-2.
- (7) A se vedea punctul 2.3 din prezenta analiză privind grupul pentru politica în domeniul NES și la rolul inspectorilor NES.
- (8) A se vedea punctul 2.2 din prezenta analiză cu privire la raportul anual.
- (9) A se vedea punctul 4.1 prima liniuță din *Integrarea elevilor cu NES în școlile europene* (referință: 2003-D-4710-en-6).
- (10) A se vedea punctul 5.5 a doua liniuță din Decizia privind investigația din proprie inițiativă OI/3/2003/JMA referitoare la Comisia Europeană.
- (11) A se vedea punctul 3.1.2 litera (c) din prezenta analiză.
- (12) A se vedea punctul 2.4 din prezenta analiză cu privire la standardele minime.
- (13) A se vedea punctul X litera (iii) din *Deciziile Consiliului superior din 30-31 ianuarie 2007* (Referință: 2007-D-282-en-1.)
- (14) A se vedea punctul 1.1 din prezenta analiză.
- (15) A se vedea punctul X litera (iii) din *Deciziile Consiliului superior din 30-31 ianuarie 2007* (Referință: 2007-D-282-en-1.)
- (16) A se vedea punctul X al doilea alineat din *Deciziile Consiliului superior din 30-31 ianuarie 2007*.